

Internrevisjoner

På området klima og miljø

Rammeverk for miljø og bærekraft sier:

- Det skal gjennomføres årlige internrevisjoner i helseforetakene og tema for revisjonene knyttes opp til felles klima -og miljømål.
- De regionale helseforetakene skal i samarbeid med helseforetakene utarbeide felles revisjonsplaner og sjekklister.
- Oppfølging av funn fra revisjonene inngår i ledelsens gjennomgang i helseforetakene.
- Sentrale funn vil bli belyst i oppfølgingsmøter mellom RHF og HF, og i Spesialisthelsetjenestens rapport for samfunnsansvar.
- Systematikk for internrevisjoner skal utarbeides og piloteres i 2022.
- Samarbeidsutvalget for klima og miljø vurderer om det er behov for å gjennomføre opplæringstiltak.

Utkast om internrevisjoner på tvers

sendt ut i februar 2022

Innspill:

- Sprikende innspill, men en hovedvekt oppfatter at utkastet var for omfattende
- Vil trolig bruke mer tid per revisjon enn det som er angitt
- Flertallet tilbakemelder at det ikke er hensiktsmessig med revisjon på tvers når tredjepartssertifiseringen er over
- Viktigere å ha fokus på konkrete resultater enn på revisjon av hverandres system
- Uklart hva som er tenkt som revisjonsgrunnlag
- Mål og måloppnåelse må være en del av ledelsens gjennomgang og ikke gjenstand for revisjon

Innspill:

- Positive erfaringer fra enkelte som har gjennomført interne revisjoner på tvers av helseforetak, ref. sykehusapotekene i Helse Midt –Norge og Helse Vest som ser på dette som en arena for læring
- Enkelte ønsker felles fagspesifikke revisjoner men også gjerne ulike deler av miljøledelsessystemet
- Usikkert om det er tilstrekkelig med revisjonskompetanse i hvert HF til å revidere på tvers

Tilbakemelding fra samarbeidsutvalg for klima og miljø

- Formålet med internrevisjoner miljø og bærekraft skal være **læring på tvers**.
- Samarbeidsutvalget for klima og miljø er tydelig på at internrevisjoner i Rammeverk for miljø- og bærekraft skal være et alternativ til ekstern revisjon med KIWA. Og ikke en kopi av en KIWA-revisjon.
- Som innebærer hensiktsmessig ressursbruk for helseforetakene (mindre enn ved ekstern revisjon)
- Revisjonsgrunnlaget bør være Rammeverk for miljø og bærekraft og sentrale føringer/lovverk og forskrifter.

Frivillig med revisjon på tvers

Internrevisjon

- Felles tverrregionalt tema i en årlig internrevisjon
- Eventuelt valgfrie lokale tema basert på HF's risikovurdering
- Oppfølging av funn i LGG + oppfølgingsmøte RHF-HF

Revisjon på tvers av HF?

- Frivillig med revisjoner på tvers av HF
- Avtales mellom aktuelle HF

Forslag til ny tekst til rammeverket om revisjoner

- Det skal gjennomføres årlige internrevisjoner i helseforetakene og tema for revisjonene knyttes opp til felles klima -og miljømål.
 - De regionale helseforetakene skal i samarbeid med helseforetakene foreslå et felles tema for årlig revisjon og utarbeide felles sjekkliste / spørreskjema for denne revisjonen.
 - Eventuell revisjon på tvers av helseforetak med læring som mål, blir frivillig og avtales direkte mellom aktuelle helseforetak.
 - Oppfølging av funn fra revisjonene inngår i ledelsens gjennomgang i helseforetakene.
 - Sentrale funn vil bli belyst i oppfølgingsmøter mellom RHF og HF, og i Spesialisthelsetjenestens rapport for samfunnsansvar.
 - Systematikk for internrevisjoner skal utarbeides og piloteres i 2022.
 - Samarbeidsutvalget for klima og miljø vurderer om det er behov for å gjennomføre opplæringstiltak.
-
- Teksten vil sendes på høringsrunde til de regionale miljøfaggruppene og skal godkjennes i SU

Forslag til tema for felles revisjon – diskusjon

	Tema	Revisjonsgrunnlag
Høst 2022 Pilotrevisjon	Fyringsolje Utarbeide sjekklister i samarbeid med fagmiljø Mål: redusere utslipp, etterlevelse av lovkrav	Forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger
2023?	Anestesigasser Mål: Redusere utslipp	Redusere utslipp, vårt mål om 40% + klimanøytral 2045, og Norges mål om 55 prosent kutt innen 2030.
2023?	Innkjøp av personbiler til HF Mål: Redusere utslipp, fossilfri virksomhet	Nullutslipp ved offentlige anskaffelser av personbiler. Kravet til personbiler gjøres gjeldende fra 1.1.2022
2023?	Innkjøp: se på utvalgte nasjonale anskaffelser med høy risiko, se særlig på deltakere i anskaffelse	Prosedyrer/retningslinjer for deltakere i anskaffelser, både deltakere fra SI og fra HF
2023?	Mat: Mål: redusere matavfall med 50 %	Felles klima og miljømål i sykehusene Nasjonalt mål

FORBRUK DIESEL/FYRINGSOLJE

Forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger trådte i kraft 28. juni 2018 og formålet med denne forskriften er å redusere utslipp av klimagasser fra oppvarming av bygninger, samtidig som hensynet til forsyningssikkerheten ivaretas.

Bruk av mineralolje til oppvarming av følgende bygninger er unntatt fra forskriften:

- a) fritidsboliger, fyrstasjoner og bygninger til seterdrift som ikke er tilkoblet strømmettet.
- b) bygninger hvor hovedformålet med forbrenningsanlegget er å levere energi til fremstilling eller bearbeidelse av materialer, stoffer eller produkter.
- c) driftsbygninger i landbruket frem til 1. januar 2025.
- d) sykehusbygninger med døgnkontinuerlig pasientbehandling frem til 1. januar 2025.

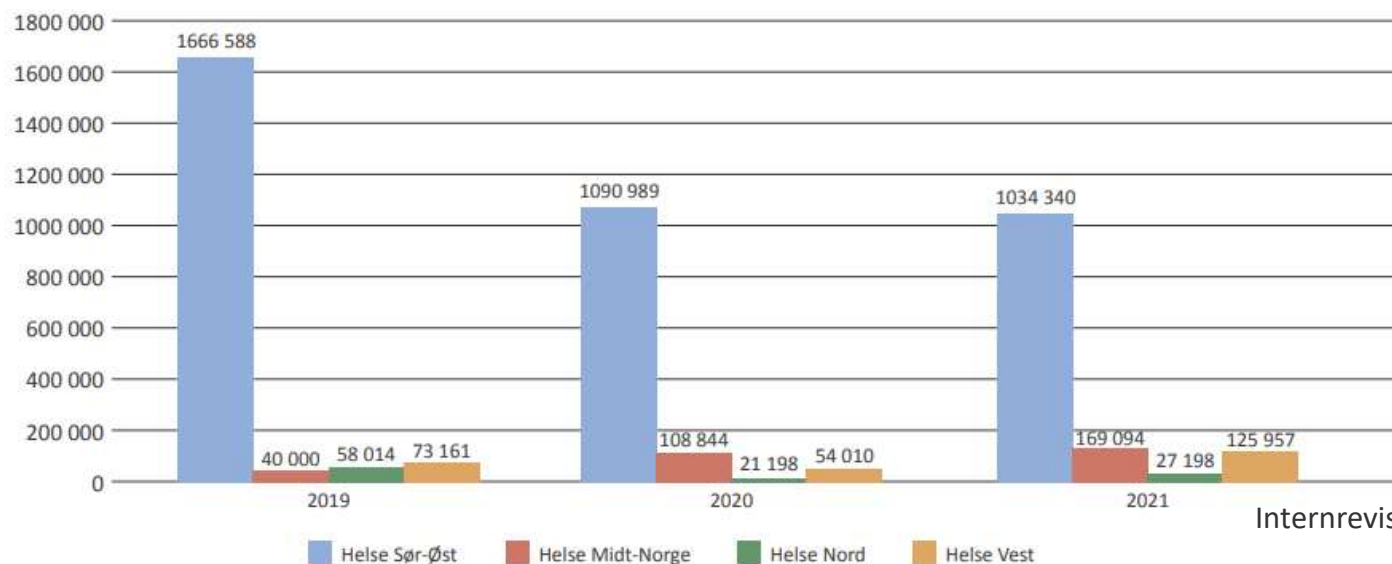
Unntatt fra bestemmelsene i denne forskriften er også bruk av mineralolje i fjernvarmeanlegg med nominell termisk effekt fra og med 1 MW.

§ 4 i forskriften sier at det er forbud mot å bruke mineralolje til oppvarming av bygninger. Forbudet i § 4 er ikke til hinder for at mineralolje brukes til oppvarming ved driftsforstyrrelser i kraftsystemet inntil normal drift i kraftsystemet er gjenopprettet.

Med driftsforstyrrelser forstås her utløsning, påtvunget eller utilsiktet utkobling, eller mislykket innkobling som følge av feil i kraftsystemet, slik dette forstås i forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet.

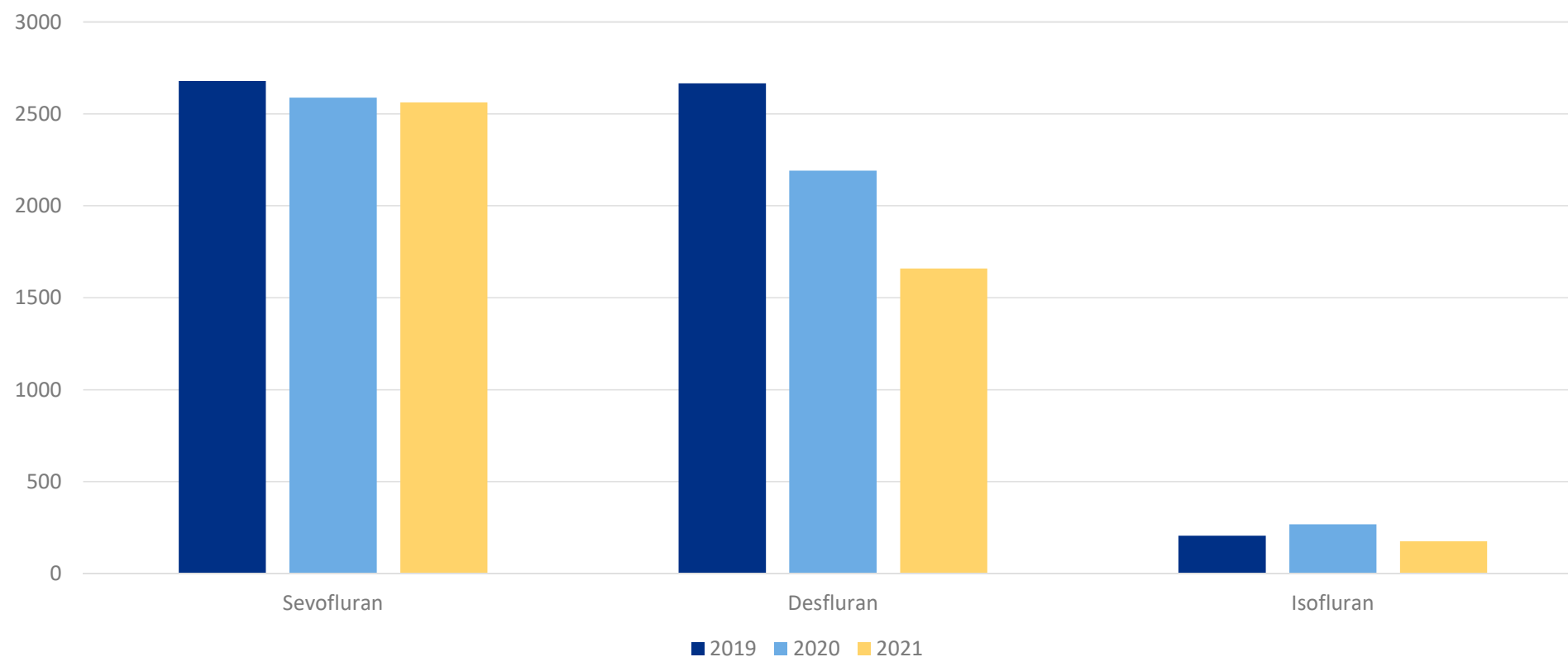
Spesialisthelsetjenesten har fortsatt fyringsanlegg i drift, men selv om frist for avvikling er 1. januar 2025, er det viktig å starte prosessen med overgang til andre energikilder allerede nå. Utviklingen i regionene er som vist i graf nedenfor:

Forbruk diesel/fyringsolje liter

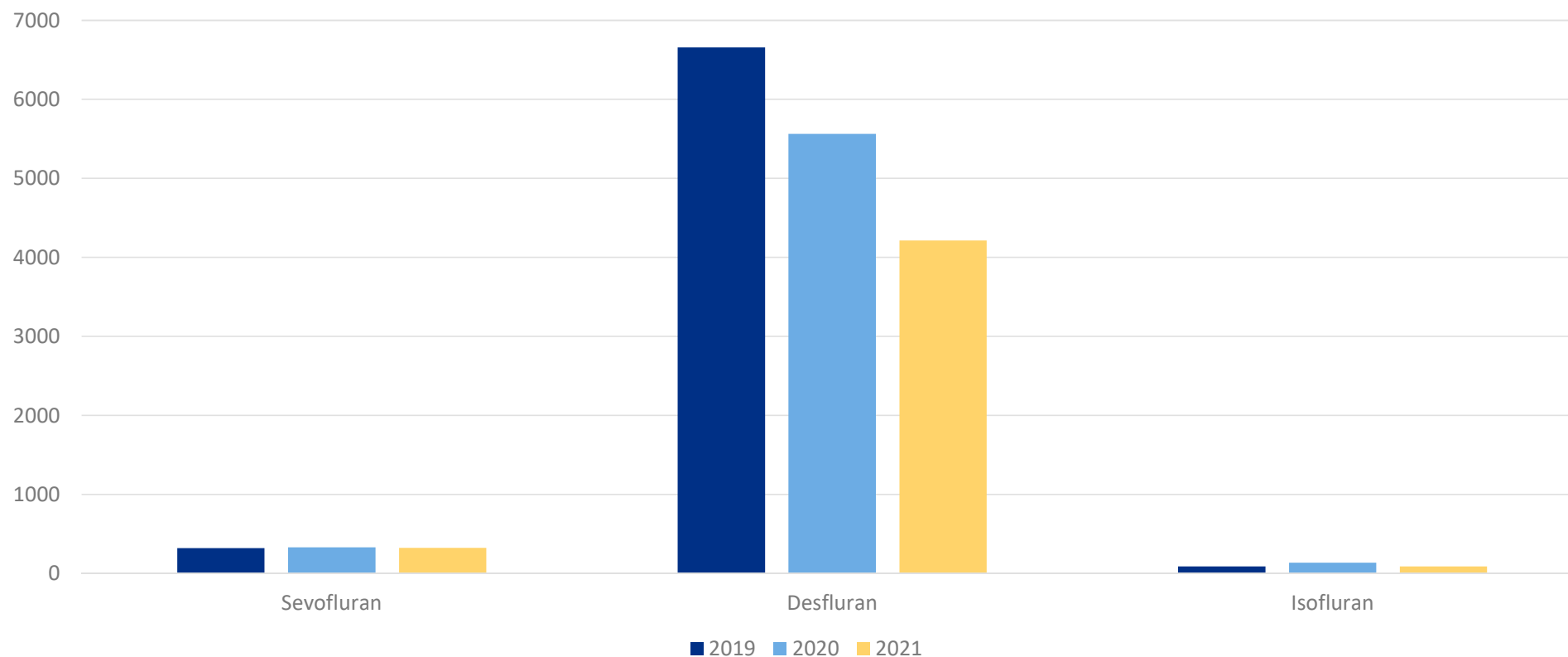
Samlet forbruk av anestesigasser (kg)

Kg forbruk HF i Helse Nord, Helse Midt-Norge, Helse Vest og Helse Sør-Øst

Tonn CO2 utslipp fra anestesigasser

Tonn CO2 forbruk HF i Helse Nord, Helse Midt-Norge, Helse Vest og Helse Sør-Øst

NYE KRAV OM UTSLIPPSFIRE KJØRETØY I STATEN

Ny forskrift om energi- og miljøkrav ved anskaffelse av kjøretøy gjelder for innkjøp av kjøretøy i helseforetakene fra januar 2022.

I forskriften stilles det krav om nullutslipp ved offentlige anskaffelser av personbiler, lette varebiler og bybusser. Kravet til personbiler gjøres gjeldende fra 1.1.2022, kravet for lette varebiler gjelder fra 1.1.2023, mens kravet for bybussene gjelder fra 1.1.2025. Det gis unntak fra nullutslippskravet dersom a) primærbehovet for anskaffelsen ikke kan dekkes ved kjøretøy som definert i første ledd, b) tilstrekkelig ladeinfrastruktur ikke er tilgjengelig eller c) bybusser som bruker biogass.

Sykehusinnkjøp HF gjør anskaffelser på vegne av helseforetakene og vil følge opp lovendringen ved å sørge for at det i anskaffelser av personbiler blir krav til nullutslipp i de tilfeller hvor tilstrekkelig ladeinfrastruktur er tilgjengelig. Dette vil gjelde for personbiler fra 1.1.2022 og lette varebiler fra 1.1.2023. Sykehusinnkjøp er en tjenesteleverandør til helseforetakene og gjør sitt ytterste for å hjelpe foretakene å stille effektive miljøkrav som følger opp helseforetakenes miljøambisjoner.

Fra fossil- til elbil i racerfart i Helse Bergen

– 59 av Helse Bergens 140 kjøretøy er allerede elbiler, så vi er godt i gang med utskiftingen, sier konsulent Gøran Myking i Hospitaldrift Sikkerhet.

Sammen med kollega Morten Johannesen har han ansvaret for utskiftingen. Han forteller at det nå er fem elbiler i bestilling som skal erstatte bensin- og dieslbiler, og det betyr at nesten halvparten av bilparken snart er elektrifisert. Omleggingen i Helse Bergen startet i 2017, og stadig bedre rekkevidde på nye elbiler gjør utskiftingen enklere og raskere.

– Hospitaldrift Sikkerhet har vært veldig dyktige i denne prosessen. De gjør et godt og grundig arbeid for å kartlegge behovene våre og å finne ut hvordan vi kan legge om til elbiler, sier miljørådgiver Kristin Blehr Patterson i Helse Bergen.

Roy Hilby har fått kjenne på rekkeviddeangst etter at han begynte å frakte pasienter i elbil. – Men det er minimalt med støy i bilen, og jeg tror bilen kan være bedre på utslippet, siden den har tungt batteri og ligger godt på veien, sier han.

Pasienttransport med rekkeviddeangst

En av dem som har fått en ny hverdag med elbil, er Roy Hilby som frakter pasienter fra Psykiatrisk klinikk i Sandviken til DPSer i Bergensområdet og omegn. Han kjører mellom 15 og 20 mil hver dag, og etter at fossilbilen ganske nylig ble erstattet med en elektrisk Peugeot e-Traveller med åtte seter, har han fått kjenne på rekkeviddeangst.

– Nå har jeg kjørt denne bilen i to uker, så det er stor overgang for meg som er vant til å fylle opp tanken og bare kjøre avgårde. Jeg er litt bekymret for hvordan det blir med batterikapasiteten til vinteren, for når det blir kaldere, bruker bilen mer strøm og rekkevidden blir mindre, sier han.

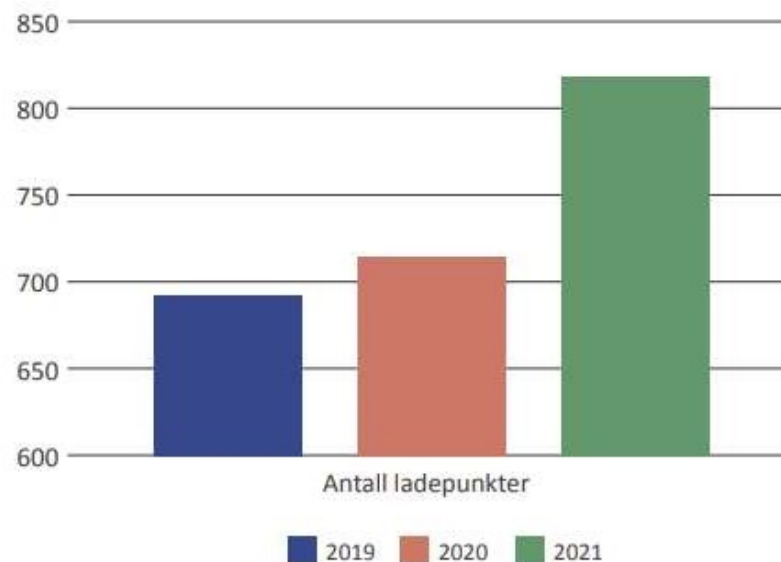
Men Roy er sikker på at det går seg til, og er glad for ladechipper som kan brukes til hurtiglading på stasjonene til Circle K. Da lades bilen opp til 80 prosent kapasitet på 15-20 minutter. Rekkevidden til bilen på sommerføre skal være 33 mil, men ifølge Roy kan dette endre seg raskt utover dagen.

– Dette er en utfordring som vi må ta, og så får vi veldig god hjelp av Gøran og de andre i Hospitaldrift Sikkerhet når vi lur på noe, det gir trygghet. Så jeg ser lyst på det – dette er jo fremtiden, sier Roy.

– Og om fire år, når denne bilen skal skiftes ut, vil nok batterikapasiteten på de nye bilene være enda bedre, legger han til.

Helse Bergen har satt seg som mål at bilparken skal være fossilfri innen 2030. Utsiftingen går så raskt at målet trolig blir nådd i god tid før det.

Antall ladepunkter for elbil, Helse Nord, Helse Midt-Norge, Helse Sør-Øst og Helse Vest

Nasjonale anskaffelser med høy risiko

Anskaffelsesnavn	Kategori	Årlig avtaleverdi	Anbefaling miljøkrav - prioriterte anskaffelser utheves med RØDT	Miljøkrav	Miljøledelse	Begrunnel
Trykkavlastende madrasser - 1276018	Medisinsk grunnutstyr	kr	Annex 2, pass på lateks			
Kurs- og konferansetjenester - 1106038	Administrasjon	kr	Eval krav: Miljømerket Svanen eller Kval krav: Miljøstyringssystem ISO1401 - Miljøfyrtårn el.l.			
Kredittkorttjenester - 1180028	Administrasjon	kr	NA			
Banktjenester - 1068038	Administrasjon	kr	Trenger mer info. Grønne banker. Sjekk markedet.			
Innfordingstjenester	Administrasjon	kr	NA			
Trykkeritjenester	Administrasjon	kr	Eval krav: Miljømerket Svanen eller Kval krav: Miljøstyringssystem ISO1401 - Miljøfyrtårn el.l.			
Avfallstjenester - 1192028	Bygg og eiendomsdrift	kr	Sjekk miljøkrav avfallsinnsamling DFØ			
Oljeprodukter	Bygg og eiendomsdrift	kr	Trenger mer ino.			
Papir, plast og cateringprodukter	Bygg og eiendomsdrift	kr	Trenger mer info. Utvikle miljøkrav i fellesskap			
Helsetekstiler	Bygg og eiendomsdrift	kr	Kjøp av bomull/ polyester-tekstiler? Sikre god kvalitet/ lang holdbarhet, sikre mulighet for re			
Manuelle sikkerhetstjenester	Bygg og eiendomsdrift	kr	Vurdere transportdelen av tjenesten, nullutslippsbiler			
Medisinske og tekniske gasser	Bygg og eiendomsdrift	kr	Oppmerksom på klimaeffekt av gasser og substitusjonsmuligheter. Gode lukka systemer som			
Vaskeritjenester	Bygg og eiendomsdrift	kr	Svanemerket. (Energiforbruk, vannforbruk, kjemikaliebruk, kvalitet/ holdbarhet på tekstilet. S			
Ventilasjonsfilter	Bygg og eiendomsdrift	kr	NA			
Forbruksmateriell - elektro, VVS - 1164018	Bygg og eiendomsdrift	kr	Annex 2			
Brystimplantater - 1088038	Kirurgiske produkter	kr	NA			
INR-apparater - 1084038	Behandlingshjelpemidler	kr	RoHS-krav			
Insulinpumper og forbruksmateriell - 1005	Behandlingshjelpemidler	kr	RoHS-krav + annex 2	Nei	Nei	
Invasiv kardiologi forbr.matr - 1028058	Kirurgiske produkter	kr	Annex 2			
Utstyr til lymfødembehandling - 1076038	Behandlingshjelpemidler	kr	Annex 2			
Medisinteknisk PC - 1185038	IKT	kr	Ref PC anskaffelse. https://www.anskaffelser.no/hva-skall-du-kjope/it/it-utstyr			
Mobiltelefoner og nettbrett - 1101038	IKT	kr	Ref PC anskaffelse. https://www.anskaffelser.no/hva-skall-du-kjope/it/it-utstyr			
Multifunksjonsmaskiner - 1187038	IKT	kr	Ref PC anskaffelse. https://www.anskaffelser.no/hva-skall-du-kjope/it/it-utstyr			
Pacemaker- ICD - 1058048	Kirurgiske produkter	kr	Eval: Unngå støyforurensing; krav om at alarm kan slås av når pacemaker er tatt ut.			
Sterilforsyning - 1081038	Kirurgiske produkter	kr	Trenger mer info	Ja	Nei	
Telefoni - 1044048	IKT	kr	Trenger mer info			
Undersøkelseshansker - 1083038	Medisinske forbruksvarer	kr	Sterile/ ikke sterile? Trenger mer info.			
Arbeidsklær, verneutstyr, vernesko og klog	Bygg og eiendomsdrift	kr	https://www.anskaffelser.no/hva-skall-du-kjope/tekstil			
Ernæringsystemer, pumper - 1278028	Behandlingshjelpemidler	kr	Annex 2, RoHS-krav. Er det med forbruksutyr?			

MATAVFALLET REDUSERT MED 39 PROSENT

Med kloke miljøtiltak har Vestre Viken HF redusert matavfallet, og dermed også matsvinnet på sykehusene, med hele 39 prosent fra 2019 til 2021.

– For noen år tilbake satte Vestre Viken seg som ett av flere miljømål å redusere matavfallet med 50 prosent innen 2030. Det tar tid å få til slike endringer i en stor organisasjon, men flere år med systematisk jobbing og etablering av gode rutiner gir nå virkelig resultater.

Fra 2019 til 2020 klarte helseforetaket å redusere matsvinnet med nesten 50.000 kg, og miljødelt målet for 2021 var å beholde samme nivå på mengden matavfall.

Nå som status er gjort opp for 2021, viser tallene at Vestre Viken har redusert matavfallet med hele 74.000 kg på to år – en reduksjon på 39 prosent.

Jane Ø. Bråthen, avdelingssjef for matforsyningen i Vestre Viken, forteller at etter en gjennomgang med andre sykehus fordeler svinnekategoriene seg på følgende måte:

Lagringssvinn (4%), produksjonssvinn (13%), bestillingssvinn (33%) og tallerkensvinn (50%).

Videre viste en kartlegging av bestillingssystemene i Vestre Viken flere ulikheter og at det var av stor betydning om rett mat kom fram til rett pasient.

Mange tiltak

Endrede serveringsmetoder, som kuvertpakninger med salat og økt servering på tallerken til pasient, økt bruk og tilgang på en-porsjoner, økt holdbarhet på egenproduserte supper og grøter og tettere dialog mellom kjøkken og sengeposter/avdelinger, er blant tiltakene som er iverksatt for å få ned matsvinnet.

Det foretas nå systematiske målinger av antall middager bestilt opp mot antall inneliggende pasienter hver måned. Tre ganger pr. år telles antall middager bestilt/antall middager servertog to ganger pr. år registrerer postkjøkken/produksjonskjøkken/kantinekjøkken hva som kastes og hvorfor.

Ringerike sykehus har også i lenge tid ført kostlister i DIPS. Øvrige sykehus innfører samme praksis i 2022 i forbindelse med endret måltidsrytme.

Nå henter matverter på postkjøkken og kokker i produksjonen selv ut kostlister i DIPS, etter at det ble gjort en sikkerhetsvurdering og søkt det regionale helseforetaket om tilgang. Kjøkkenpersonalet har kun tilgang til kostlister i DIPS.

Resultatene ved bruk av kostlister i DIPS for å bestille riktig mengde mat på Ringerike sykehus viser at:

- Produksjonen av antall middager er redusert med ca. 20 % i løpet av to år. Utgjør ca. 5.000 middager.
- Råvarekostnaden er redusert med ca. kr. 150.000.
- Det produseres gjennomsnittlig 6% færre middager daglig.
- Matsvinnet er mindre enn ved de andre sykehusene i Vestre Viken.

Viktig for pasientsikkerheten

– Riktig mat til riktig pasient handler om kvalitet på tilbudet til pasienten og i ytterste konsekvens om pasientsikkerhet. Ernæring er ett av flere fokusområder som er dokumentert viktig for pasientsikkerheten. Ved bruk av kostlister i DIPS, får kjøkkenpersonell direkte informasjon i nåtid om hvilken kost-type akkurat denne pasienten skal ha. Det kan være pasienter som har behov for mat med tilpasset konsistens eller melkeproteinfri kost, og det registreres også kost for de som skal ha normalkost. Dermed har de et godt utgangspunkt for produksjon og utlevering av riktig mat til riktig person. De kan dermed også kommunisere med helsepersonell dersom pasienten av en eller annen grunn ikke har fått måltidet sitt. Dette er viktig for videre oppfølging av pasienten, sier Hilde E. Bråten, fagsjef helsefag ved Ringerike sykehus.

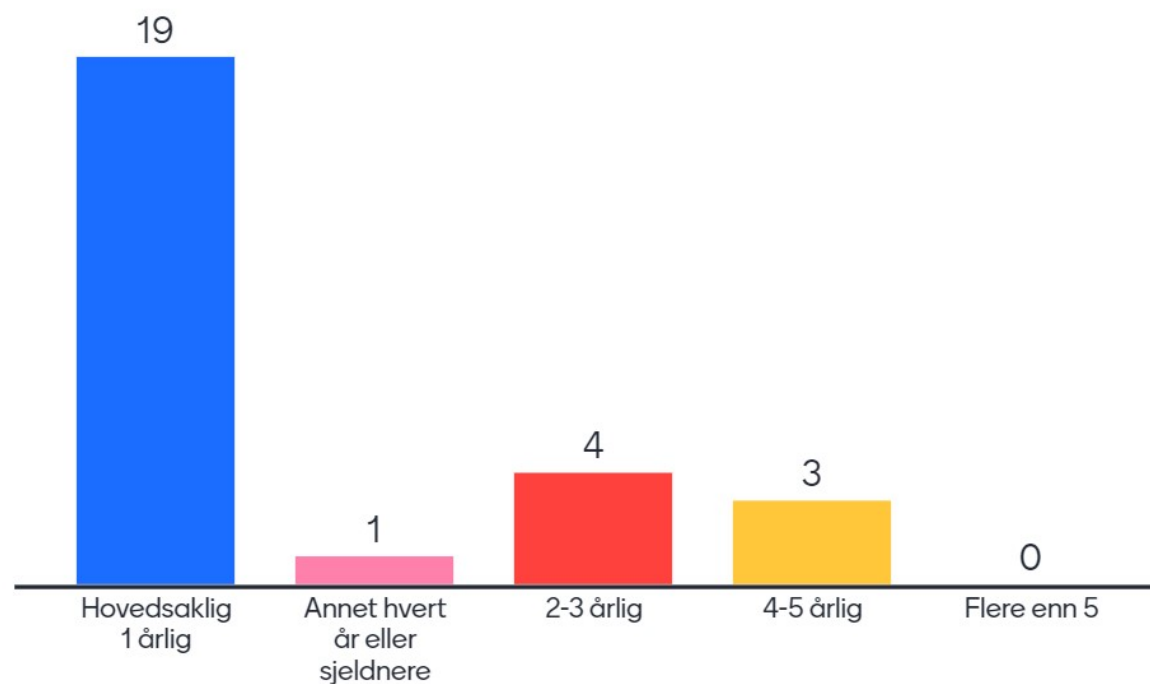
Kokk Yvonne Jøranli lager deilig mat til pasientene på Ringerike sykehus.

Mentimeter – 2 spørsmål

- Hva mener klima- og miljøforum?
- NB tema og revisjonsplan må godkjennes før den blir gjeldende.

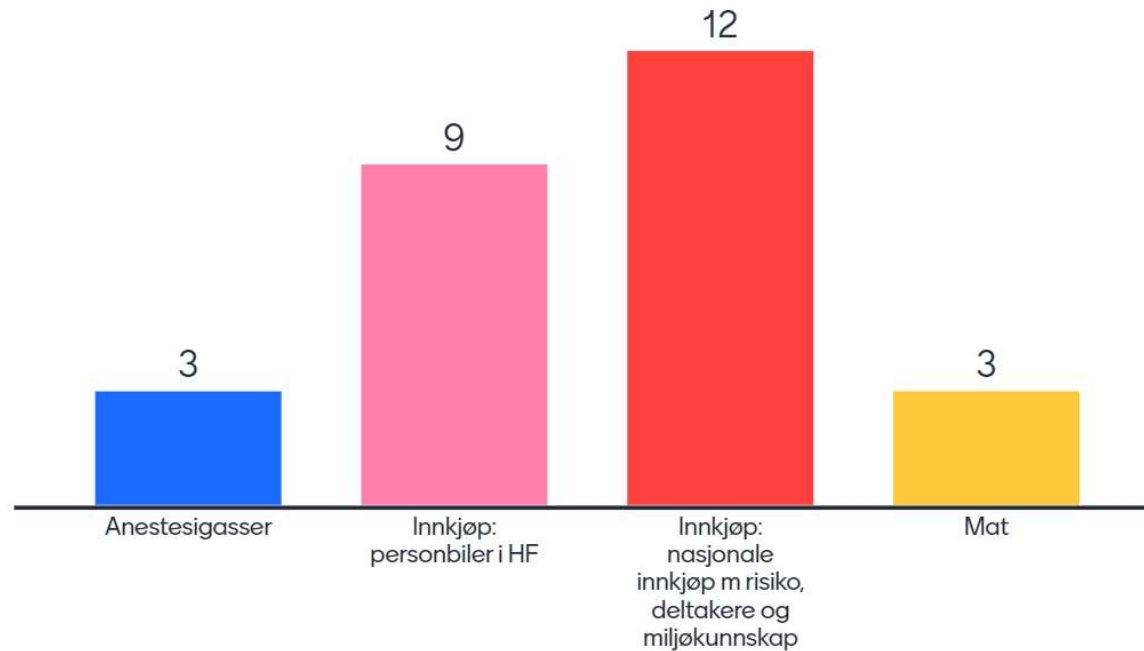
Hvor mange interne revisjoner om tema klima og miljø har dere i helseforetaket

Go to www.menti.com and use the code 4677 0665

Hvilket tema ønskes felles revisjon på i 2023

Mentimeter

Takk for meg!

brita.mauritzen.ness@helse-vest.no